

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2021-04-25 Nr. TP-4

Vilnius

Posėdis įvyko 2021 m. balandžio 13 d. 13 val. nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Audronė Daraškevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – Taryba) pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG T nariai - Nijolė Balčiūnienė, Sandra Daugirdienė, Ona Drobelenė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocys, dr. Petras Kalnius, Vaida Kasparavičienė, Kristina Kuprytė, Zita Mackevičienė, dr. Rasa Paukštytė-Šaknienė, prof. dr. Lina Petrošienė, Jonas Rudzinskas, doc. dr. Dalia Senvaitytė, dr. Loreta Sungailienė, Gita Šapranauskaitė, Juozas Šorys, Jonas Vaiškūnas, Rima Vasaitienė, prof. dr. Daiva Vyčiniene, dr. Rūta Žarskienė, EKG T darbuotojai – dr. Jolita Eidikonienė, Valia Skrodenienė, Asta Žernienė, Valdas Voveris, dr. Audronė Daraškevičienė, dr. Regina Mikštaitė-Čičiurkienė, Rimantė Galinienė, Valentinas Jazerskas, Jūratė Pancerova, svečiai - Narūnas Lendraitis (Neringos savivaldybės mero pavaduotojas), Violeta Dubnikienė (Žemės ūkio ministerijos Mokslo ir inovacijų skyriaus vyriausioji specialistė).

Kvorumas yra.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl planuojamo tradicinio žvejybos verslo Kuršių Nerijoje uždraudimo (50 min.);
2. Dėl siūlymo surengti forumą kartu su Prezidentūra dėl etninės kultūros vaidmens kultūros ir regioninėje politikoje (25 min.);
3. Dėl siūlymo papildyti Lietuvos Respublikos herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo 3 straipsnį nauja dalimi (25 min.);
4. Dėl padėkos Japonijos ambasadoriaus Lietuvoje žmonai Y. Yamasaki už indelį propaguojant tradicinių kanklių muziką Lietuvoje (10 min.);
5. Dėl regioninių tarybų siūlymų keisti Bendruosius regioninių etninės kultūros globos tarybos nuostatus dėl regioninių tarybų pirmininkų kadencijų (5 min.)

6. Dėl regioninės tarybos sudėties keitimo (5 min.);

7. Kiti klausimai (10 min.).

D. Urbanavičienė pasiūlė sukeisti vietomis 2-ą ir 3-ią klausimus, kad svarstant klausimą dėl Lietuvos Respublikos herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo keitimo galėtų dalyvauti V. Griškevičienė, kuri vėliau dalyvauti negalės. V. Jocys pasiūlė prie kitų klausimų aptarti siūlymus dėl atmintinų metų. D. Urbanavičienė pasiūlė prie kitų klausimų pasidalinti informacija dėl A. ir J. Juškų muziejuje susiklosčiusios situacijos. Pakoreguotai darbotvarkei pritarta bendru sutarimu.

1.SVARSTYTA. Planuojamas tradicinio žvejybos verslo Kuršių Nerijoje uždraudimas.

D. Urbanavičienė pakvietė pristatyti problemą N. Lendraitį ir V. Dubnikienę.

N. Lendraitis akcentavo, kad šis klausimas – įstatymo leidėjų iniciatyva uždrausti verslinę žvejybą Kuršių mariose - yra itin aktualus Neringos žvejams ir visai Pamario vietos bendruomenei: Jis teigė: „Mums šis klausimas yra labai skaudus, nes verslinę žvejybą traktuojame kaip Kuršių nerijos kultūrinio kraštovaizdžio ir indentiteto neatskiriama dalį. Manau, kad įstatymo leidėjai turi įvertinti ne tik ekologinius ar ekonominius faktorius, bet ir šį aspektą. Kuršių nerijos gyvenvietės formavosi kaip žvejų gyvenvietės, vėliau vyko transformacijos, kuomet įvyko konversija iš žvejų kaimelių į kurortus, tačiau žvejyba išliko labai svarbius faktorius. Visgi reikėtų remtis moksliniais tyrimais, kurie rodo, kad verslinės žvejybos atstovų iš tiesų nėra labai daug – apie 40 įmonių per abu krantus. Ir vietos žvejai pastebi, kad ne verslinė žvejyba yra didžioji problema. Reikėtų atkreipti dėmesį į Klaipėdos uosto taršą ir panašius dalykus. Tyrimų čia trūksta. Be to, visiškai nebuvo konsultuojamasi su vietos bendruomenėmis. Nacionalinė UNESCO komisija, Kuršių nerijos nacionalinis parkas žiūri į šias įstatymo pataisas su dideliu rūpesčiu. Kuršių nerija garsėja ir kaip tarptautinis kurortas, 40 proc. lankytojų – užsieniečiai, juos visada ypatingai žavėjo žvejyba, t. y. verslinė žvejyba kaip tradicija ir visa, kas yra su tuo susiję – žvejų trobos, gyveniena. Noriu atkreipti dėmesį į mūsų tarptautinius įsipareigojimus, minimus UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijoje, kuriuos vykdyti mes esame įsipareigoję. Toks įspūdis, kad įstatymo leidėjas juda visiškai priešinga linkme, neįsiklausydamas į vietos žmonių argumentus, nežvelgdamas į Kuršių neriją kaip į itin mažą sistemą. Tokie neapgalvoti sprendimai gali pakenkti visai mūsų ekosistemai, mūsų gyvenimo būdui. Žvejų yra nedaug, bet jie turi šeimas, jie naudojami mūsų infrastruktūra. Kartais net vienos šeimos išvažiavimas mums padaro labai didelę žalą – mes negalėsime formuoti klasių ar pan. Mažose bendruomenėse tokie sprendimai gali būti labai skausmingi. Mano nuomone, šios įstatymo pataisos tikrai padarytų didelę žalą visam Pamario kraštui, todėl labai prašau įsiklausyti į mūsų argumentus ir palaikyti mus šioje kovoje.“

D. Urbanavičienė paklausė N. Lendraičio nuomonės apie 6 skirtingus įstatymo pataisų projektus – kuris iš jų mažiausiai kenksmingas?

N. Lendraičio teigimu, nėra nė vieno, kuris pilnai atitiktų Pamario žmonių lūkesčius. A. Gedvilienės pateiktas projektas yra nuosaikesnis – siūloma problemą svarstyti įvairiuose komitetuose. Tačiau gali būti, kad ir svarstant komitetuose, bus nuvairuota visiškai klaidinga linkme. N. Lendraičiui keista, kad yra gaunama europinė parama infrastruktūros žvejams kūrimui, o dabar siekiama žvejybą uždrausti.

V. Jocys paklausė, ar čia kalbama apie verslinę žvejybą visoje Lietuvoje, ar tik Kuršių mariose?

N. Lendraitis atsakė, kad dabar kalbama tik apie Kuršių marias.

V. Jocys pastebėjo, kad uždraudus žvejybą Kuršių mariose, laimėtų Rusijos Karaliaučiaus sritis.

V. Griškevičienė pritarė, kad uždraudus verslinę žvejybą Kuršių mariose Lietuva tiesiog taptų Rusijos donore.

N. Lendraitis priminė, kad vietiniai žvejai taip pat pastebi, kad mariose sienos nėra. Tad Karaliaučius gali pasididinti savo kvotas ir džiangtis. Be to, kaip tai atsilieps Neringos turizmui, kulinarinio paveldo verslui? Pasak jo, ko gero į Neringą teks vežti žuvį per Lenkiją iš Karaliaučiaus. Aišku, ji bus šaldyta. O vietos tradicija, kuri šiandien dar yra gyva, bus mirusi.

V. Jocys atkreipė dėmesį į tradicinės ir verslinės žvejybos skirtį.

V. Griškevičienė pastebėjo, kad Mažosios Lietuvos tarybos parengtame rašte, kuris jau yra atsiųstas EKGKT, ir siūloma įteisinti *tradicinės žvejybos verslą*, kuris skiriasi nuo įprastos verslinės žvejybos. Iš pradžių buvo galvota pasirinkti žvejybos kaip amato apibrėžimą, tačiau visgi nutarta, kad iš tiesų žvejyba, nors ir tradicinė, yra verslas, šio žodžio nereikia atsisakyti.

J. Vaiškūnas paklausė, ar yra kaštų ir naudos analizė, kas bus, jei visa verslinė žvejyba bus uždrausta.

N. Lendraitis atsakė, kad čia viskas sukasi lyg ir apie ekologinę problematiką. Tačiau jis atkreipė dėmesį į tai, kad šiuos įstatymo pakeitimus inicijuoja žvejai mėgėjai, kurių bendruomenė yra labai didelė, o mėgėjiška žvejyba taip pat yra pelningas verslas, susijęs su turizmo verslu. Gali būti, kad žvejai verslininkai tiesiog trukdo mėgėjiškos žvejybos organizatoriams, kaituotojams, buriuotojams. Jei šie įstatymo pakeitimai bus priimti, turėsime išpuoselėtą, „ištrinkelizuotą“, „euroremontišką“ aplinką – nebus tinklų, nebus žuvies kvapo, bus labai patogiu tik turizmo verslo atstovams.

V. Dubnikienė informavo, kad ji priklauso Aplinkos ministerijos sudarytai darbo grupei, kurią sudaro 13 narių. Šios grupės tikslas buvo parengti teisės aktų projektus Vyriausybės programos nuostatomis dėl žuvininkystės įgyvendinti. Pradžioje ta linkme posėdžiai ir vyko.

Tikslas buvo apsaugoti vidaus vandenyse ir Baltijos jūros priekrantėse migruojančias žuvų rūšis, teikti prioritetą mėgėjų žvejybai, peržiūrėti verslinę žvejybą reguliuojančias teisinės priemones. Buvo siekiama, kad teisės aktuose atsirastų *tradicinės žvejybos* ir *tradicinio žvejo* sąvokos, kad būtų laikomasi Tautinio paveldo įstatymo nuostatų, orientuojamasi į Lietuvos nematerialiojo kultūros paveldo sąvadą. Tačiau vėliau buvo pateikti visiškai nauji projektai, pavyzdžiui, Aistės Gedvilienės. Jame nebeliko jokių su tradicine žvejyba susijusių sąvokų. V. Dubnikienė padėjo L. Sungailienei, kuri operatyviai reagavo, pateikė Neringos savivaldybės, Palūšės žvejų nuomones, atkreipė dėmesį, kad šis projektas visiškai nesiderina su Tautinio paveldo įstatymo nuostata dėl tradicinių amatų išsaugojimo, perdavimo, mokymų. Vakar gauta informacija, kad šiandien 17.05 bus svarstomas būtent A. Gedvilienės projektas. Jei jis bus atmetas, bus teikiami siūlymai toliau. O jei jam bus pritarta, Vyriausybė ir minėta grupė toliau rengs išvadas. Tradicinės žvejybos sąvokos teisės aktuose kol kas nėra. Aplinkos ministerija laikosi nuostatos, kad mažos apimties tradicinė žvejyba turi išlikti, tradicinės žvejybos sąvoka turi būti išplėsta ir įtvirtinta teisės aktuose.

D. Urbanavičienė paklausė, ar mažos apimties žvejybos įteisinimas sudarys sąlygas žvejams išgyventi.

V. Dubnikienė prisipažino, kad į šį klausimą ji atsakyti negali. Iš savo pusės ji pastebėjo, kad pradėjus kelti tradicinės žvejybos įteisinimo klausimą, pateikta net 10 paraiškų dėl tradicinės žvejybos sertifikavimo pagal Tautinio paveldo produktų įstatymą. Tai daugiausia nedideli šeimos verslai.

L. Sungailienė pasakė, kad labai svarbu, jog teisės aktais būtų apibrėžta tradicinė žvejyba. Tai yra labai svarbu vietos žvejų bendruomenėms, kurios tikrai neužsiima didelės apimties žvejyba, keliančia grėsmę gamtai ar bendrai Lietuvos žvejybos sistemai. Ji akcentavo, kad teisės aktai turi atitikti vietos bendruomenių poreikius. Žvejyba Kuršių nerijoje savo prigimtimi yra verslinė, tačiau ji yra orientuota į vietos poreikius. Jei kils grėsmė bendruomenei, tai kils grėsmė ir santykiui su konvencijomis – Kuršių nerija yra įrašyta į UNESCO Pasaulio paveldo sąvadą, o jos bendruomenės tradicijos (pvz. poledinė bumbinamoji stintų žvejyba) – į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvadą. UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijoje aiškiai parašyta, kad bendruomenės poreikiai yra svarbūs ir pirmasis naudos gavėjas turi būti bendruomenė. Todėl atitinkamai reikia ieškoti sprendimų: kuriant verslinės žvejybos draudimų sistemą ieškoti išimčių, kas galėtų būti praktikuojama būtent vietinių žvejų tradicinė žvejyba. L. Sungailienės nuomone, šiais laikais žengti teisės aktų pakeitimo žingsnį nederinant jo su bendruomenėmis yra nusižengimas prieš šalies visuomenę.

D. Urbanavičienė paklausė, ar yra kas nors parengęs tradicinės žvejybos verslo apibrėžimas.

V. Griškevičienė atsakė, kad nėra.

D. Urbanavičienė pasiūlė kuriant šį apibrėžimą akcentuoti, kad tai yra vietos bendruomenės šeimų verslai.

O. Drobelenė atkreipė dėmesį, kad iš tiesų sąvoka „verslas“ asocijuojasi su plėšriu elgesiu ir nesisieja su tradicijomis.

D. Urbanavičienė priminė, kad rengiant Tautinio paveldo produktų įstatymą buvo galvojama apie sąvokos *tradiciniai amatai ir verslai* įteisinimą (nes verslai gyvavo tradicinėje kultūroje), tačiau vėliau buvo apsiribota tik sąvoka *tradiciniai amatai*. Ji paklausė, kokias technologijas naudoja šiuolaikiniai žvejai – ar jos yra tradicinės? Ar yra susiformavusi nuomonė, kiek vietinių šeimų žvejyba turėtų atitikti senąsias žvejybos technologijas, įtraukiant tą žvejybą į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo sąvadą?

N. Lendraitis pastebėjo, kad dėl „bumbinamosios žvejybos“, įtrauktos į Sąvadą, nėra jokių problemų. Tačiau ir kiti – vasarinės žvejybos būdai tinklais ir pan. – yra atkeliavę iš Prūsų Lietuvos laikų. Pasikapsčius po Vokietijos archyvus, būtų galima ieškoti įrankių pavadinimų ir t.t. Be to, Nematerialaus kultūros paveldo konvencijoje akcentuojama, kad tradicija nuolatos yra perkuriama, nes tai yra gyva tradicija. Būtų nerealu dabar plaukti su kurėnais. Jis atkreipė dėmesį, kad Neringoje yra registruotos 16 su žvejyba susijusių įmonių, kuriose dirba apie 50 žmonių. Sudėjus su anuo krantu, yra apie 40 įmonių, apie 200 žmonių. Jis paklausė, koks čia gali būti gigantiškas, grobuoniškas verslas?

L. Sungailienė papildė, kad verslas savo prigimtimi irgi kilo iš tradicijos, iš šeimos poreikių. Tačiau jis buvo mažos apimties. Jos nuomone, Aplinkos ministerijos siūlymas išskirti mažos apimties tradicinį verslą yra tinkamas sprendimas. Tačiau, žinoma, negalima įtvirtinti, kad toks tradicinis verslas gali būti tik pristatomas renginių metu. Turi būti sudarytos sąlygos praktikavimui ir veiklai. O kalbant apie įrankius, reikia turėti omenyje, kad gyva tradicija yra reaguojanti į aplinką, kažkiek integruojanti naujoves nepažeidžiant tradicijų esmės. Jei valstybė norėtų, kad žvejai žvejojtų tik senoviniais įrankiais, ji turėtų į tai investuoti. Tokios politikos laikosi dalis šalių, besirūpinančių savo nematerialaus kultūros paveldo tęstinumu. Jeigu mes neinvestuojame, tai bent jau nedrauskinge tradicijos tokios, kokia ji yra dabar.

V. Dubnikienė pridūrė, kad Aplinkos ministerijos sudarytoje darbo grupėje buvo bandoma apibrėžti, kas yra tradicinė žvejyba ir tradicinis žvejys. Ji pažadėjo šių apibrėžimo paieškoti.

P. Kalnius atkreipė dėmesį, kad verslinės žūklės laikinas uždraudimas (kol žuvų išteklių atsistatys) idėja nėra nei politikų, nei žvejų mėgėjų sąmokslas, kaip kartais yra bandoma vaizduoti. Mokslininkai hidrobiologai jau seniai konstatuoja, kad žuvų išteklių būklė Kuršių mariose yra kritiška. Teigiama, kad kai kurių veislių žuvų populiacija nebeatsistatys net uždraudus žvejybą ir mailių reikės pirkti užsienyje už didžiulius pinigus. Kai girdime tokius šūksnius, kad naikinamas tradicinis verslas, skamba groteskiškai. Žinome, kad iš tikrųjų tai yra ne tradicinė, o pramoninė

žūklė. Verslininkai seniai nebegaudo nei tradiciniais įrankiais, nei tradiciniais laiveliais, nebenaudoja netgi sovietmečiu naudotų dorių, nekalbant apie kurėnus. Naudoja modernius motorlaivius. Yra užsiregistravę apie 40 įmonių, naudoja 600 pusės kilometro ilgio tinklų ir 400 užsienio šalyse pagamintų naujausių gaudynių, siaubia marias diena iš dienos nepaisydami nei neršto, nei žuvų migracijos, nei žuvų dydžio. Būtų tas pats ginti „Audėjo“ fabriką, nes sodžiaus moterims audimas buvo tradicinis užsiėmimas. Pasakėlės, kad mes skursime, o rusai sems, prasilenkia su tiesa. Jie šioje srityje elgiasi kur kas sąžiningiau negu mes: nuo balandžio 20 iki birželio 20 d. žvejojimą jie draudžia, žvejojimas prie upių žiočių 1 jūrmilės spinduliu yra draudžiama ištisus metus. Panašiai yra ir Latvijoje. Vadovavimasis šūkiu „Imkime visi, kiek galime“ reiškia „Pribaikime viską“. Jei taip elgsimės, atsitiks kaip su menkėmis. Galiausiai turėjo įsikišti Europos komisija, kuri visai uždraudė jų žvejojimą. Panašiai atsitikti gali ir su žvejojimu Kuršių mariose. Kai paskaitai įstatymo projektą, tampa aišku, kad mes laužiamės į atviras duris. Projekte labai aiškiai parašyta, kad tikri tradiciniai žvejojimo būdai, kaip bumbinimas, iš tikrųjų bus paliekami. Plaukiojantys su tradiciniais lavais ir toliau galės tuo užsiimti ir krauti didžiulius pinigus iš žvejų mėgėjų. O stintų žvejojimas, kaip akcentuojama įstatymo projekte, iš viso bus neribojama. Taip pat verslinė žvejojimas bus leidžiama polderiuose. Maža to, tokią teisę turės tik vietiniai žvejai, o ne atsibastę ir Vilniaus ir Kauno. Pramoninė žūklė taip pat bus leidžiama per šventes, susijusias su žūkle ir jūra. Beje, masinė žvejojimas Kuršių mariose turės būti nutraukta tik po 3 metų. Žvejai gaus kompensaciją ne tik už išėjimą iš verslo, bet ir už įdėtas investicijas. „Mano reziumė toks: 139 žmonių interesas negali būti iškeltas aukščiau už nacionalinį interesą. O kadangi triukšmas yra susijęs ne su tradicine, o su pramonine žvejojimu, EKGt nėra jokio reikalo leisti į grynai gamtosauginį ir ekonominį klausimą.“

N. Lendraitis atsakė, kad dabar egzistuojanti verslinė žvejojimas nedaro reikšmingos įtakos žuvis ištekliams mariose. Be to, ar valstybė ketina mariose statyti sieną, kad tie ištekliai neišplauktų į Rusijos pusę? O kai atsistatys išteklių kiekiai, ar valstybė turi planą, kaip vėl iš naujo apgyvendinti žvejus, juos apmokyti? Supraskite, kad sulig ta diena, kai bus uždrausta verslinė žvejojimas, didelė šeimų dalis išsikels arba ieškos kitų užsiėmimų ir tos tradicinės žvejojimos, kuri turi ir didelį paveldinį krūvį, tiesiog neliks. Dar nebeliks to pirmapradžio Kuršių nerijos žavesio, dėl ko mes esame įdomūs visam pasauliui. N. Lendraitis nuomone, yra painiojimas: įsivaizduojami didžiuliai tralai jūroje, kuriais išties vykdoma pramoninė žūklė, o ne vietos žvejai – ką jie pagauna mariose yra juokingi kiekiai.

D. Senvaitytė suabejojo, ar verta EKGt svarstyti verslo klausimus.

P. Kalnius pastebėjo, kad per Klaipėdos vartus į Kuršių marias, o paskui į upes neršti plaukia lašišos, šlakiai, ungueriai. Visi semiami daugiausia Lietuvos, o ne Rusijos žvejų. Jei lietuviai būtų laikęsi taisyklių dėl neršto ir žuvų dydžio tiek, kiek rusai, tai šitokios padėties nebūtume turėję.

D. Urbanavičienė pasiūlė dėmesį koncentruoti būtent ne į ekonominę, o į paveldosauginę klausimo pusę. Mažosios Lietuvos regioninės tarybos atsiųstame rašte yra labai gerai atskleista, kad žvejybos verslas labai glaudžiai siejasi su tradicijomis, nes turi gilią istoriją. Ji pasiūlė pateikti siūlymą Seimui, Aplinkos ministerijai ir Žemės ūkio ministerijai: 1) išgryninti ir įtvirtinti sąvokas *tradicinis žuvininkystės verslas* ir *tradicinis žvejas*; 2) suderinti priimamus teisės aktus su tarptautinėmis paveldą reglamentuojančiomis konvencijomis. Ji taip pat pasiūlė sudaryti EKG daro grupę dėl tradicinio žuvininkystės verslo sąvokos išgryninimo, įtraukiant V. Dubnikienę, N. Lendraitį, L. Sungailienę, V. Griškevičienę.

P. Kalnius pasisiūlė į darbo grupę.

V. Jocys pasisiūlė į darbo grupę.

D. Urbanavičienė paklausė, ar nebus per vėlu, jei ši grupė savo siūlymus pateiks per mėnesį?

V. Dubnikienės nuomone, per vėlu nebus, nes diskusija gali būti ilga.

G. Šapranauskaitė pasiūlė, kad EKG dėmesį koncentruotų tik į kultūrinį-istorinį aspektą.

N. Balčiūnienė atkreipė dėmesį, kad jei šiandien bus patvirtintas vienas projektas, gali būti, kad projektas bus priimtas greitai.

R. Paukštytė-Šaknienė pasiūlė, apsibrėžiant *tradicinės žvejybos* terminą, orientuotis į visos Lietuvos kontekstą. Šalia būtų galima išskirti atskirų regionų savitumus.

NUTARTA: Sudaryti darbo grupę dėl tradicinės žvejybos verslo apibrėžimo ir rašto parengimo. Į darbo grupę įtraukti: D. Urbanavičienę, L. Sungailienę, V. Griškevičienę, P. Kalnių, V. Jocy, R. Paukštytę-Šaknienę, N. Lendraitį, V. Dubnikienę.

2.SVARSTYTA. Siūlymas papildyti Lietuvos Respublikos herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo 3 straipsnį nauja dalimi.

D. Urbanavičienė priminė, kad Lietuvos Respublikos herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo (toliau – Herbų įstatymo) 3 straipsnis reglamentuoja herbų, herbinių vėliavų, herbinių ženklų ir herbinių antspaudų kūrimo ir naudojimo principus. Jos pirminis siūlymas buvo papildyti 3 straipsnį nauja dalimi formuluojant ją taip: „Etnografinio regiono, savivaldybės, miesto, miestelio ar kaimo herbas kuriamas vadovaujantis moksliniais tyrimais ir atsižvelgiant į vietos gyventojų nuomonę“. Tačiau Seimo teisininkų neoficiali nuomone, šios formuluotės turinys būtų perteklinis, jis prieštarautų 3 straipsnio 2-ai daliai. Šioje dalyje teigiama, kad herbai ir kiti heraldiniai ženklai turi atitikti savo etalonus ir jų projektus, atitinkančius šio įstatymo ir LHK patvirtintų heraldikos taisyklių reikalavimus. Seimo teisininkų nuomone, tose LHK patvirtintose taisyklėse jau turėtų būti įtvirtintas reikalavimas kuriamą heraldiką pagrįsti moksliniais tyrimais. Tačiau EKG kreipėsi į LHK, prašydama tas taisykles pateikti, tačiau LHK atsakydama jų

nepateikė, o viešai jos nėra paskelbtos. Antra neoficiali Seimo teisininkų pastaba dėl D. Urbanavičienės pasiūlytos 3 straipsnio naujos dalies formuluotės yra ta, kad etnografinių regionų, savivaldybių, miestų ar kaimų herbų išskyrimas prieštarautų bendriesiems teisėkūros principams dėl dviejų dalykų: 1) teisės aktas turi būti priimamas tik tokiu atveju, kai to pasiekti negalima kitomis teisinėmis priemonėmis; 2) siūlomas naujas teiginys turi būti nedviprasmiškas. D. Urbanavičienė pastebėjo, kad atsakant į šią pastabą reikėtų vadovautis įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje įvardyta herbo sąvoka: „**Herbas** – teisės aktų nustatyta tvarka sukurtas ir patvirtintas valstybės, apskrities, savivaldybės, etnografinio regiono, miesto, miestelio ar kaimo skiriamasis ženklas, skirtas subjektui, kuriam jis sukurtas, simbolizuoti ir išskirti“. Nereikėtų kvestionuoti jau seniai sukurtos valstybės herbo ir apskričių herbų, kur vietos gyventojų nuomonė neaktuali, tačiau visi kiti paminėti herbai įtrauktini į naują EKG T siūlymą. Siekiant aiškumo, ji pasiūlė EKG T siūlomą naują 3 straipsnio dalį šiek tiek perfrazuoti: „Herbas, kuris skirtas simbolizuoti ir išskirti tam tikrą Lietuvos teritorijos dalį (etnografinio regiono, savivaldybės, miesto, miestelio ar kaimo), kuriamas vadovaujantis moksliniais tyrimais ir atsižvelgiant į vietos gyventojus atstovaujančių institucijų ar organizacijų nuomonę.“.

P. Kalnius paklausė, kaip bus išgaunama regiono gyventojų nuomonė. Jo įsitikinimu, ji atsiskleistų tik jei būtų vykdomas referendumas. Be to, kasininkų ir pardavėjų nuomonė negali būti lygiavertė mokslininkų nuomonei. P. Kalniaus nuomone, gyventojų nuomonę reikėtų išbraukti. Kitu atveju gali atsitikti taip, kaip atsitiko rudenį Žemaitijoje, kai K. Kerpauskas apklausė savo šalininkus, o pusė milijono žemaičių apie apklausą net nežinojo. Gyventojų nuomonės akcentavimas yra visiškai perteklinis, to visiškai nereikia.

D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad ji siūlo atsižvelgti į vietos gyventojus atstovaujančių institucijų ar organizacijų nuomonę

P. Kalniaus teigimu, akcentuoti institucijų ir organizacijų atstovų nuomonę yra dar blogiau, nes tada pasisako visiškai angažuoti žmonės, kurie yra nuteikti kuriai nors nuomonei.

V. Griškevičienės nuomone, heraldika kuriama žmonėms. Ji tampa savastimi, kuo jie didžiuojasi, kas juos telkia. Be vietos žmonių išreikštos pozicijos net nėra prasmės heraldiką kurti. Jos nuomone, vietos žmonių nuomonė yra labai svarbu.

P. Kalniaus pastebėjimu, žmonių fantazijos negali prasilenkti su istorine tiesa.

V. Griškevičienės įsitikinimu, turi būti dėmė. Dėl to ir minimas istorinis pagrindimas. Tačiau pajėgos, sutelktos heraldikos kūrimui, negali būti paliktos užribyje. Ji atkreipė dėmesį ir į tai, kad didžioji dalis LHK narių nėra istorikai. Be to, jiems vieniems įsigilinti į tai, kuo gyvena tam tikras miestelis ar regionas išties būtų sunku.

P. Kalniaus pastebėjimu, LHK pirmininkė yra istorikė, heraldikos specialistė.

D. Urbanavičienė pateikė nesena pavyzdį, kai į ją kreipėsi Trakų miestelio atstovai,

išreikšdami nepasitenkinimą LHK sukurtu ir jau patvirtintu Trakų herbu, kuris jiems baisus, todėl renka parašus dėl Trakų herbo keitimo. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad skelbiant informaciją apie šio herbo sukūrimą nurodoma istorinė medžiaga nėra patikima, nes tik spėjama, kad pasirinkti simboliai galėjo sietis su Trakais. Tai puikus pavyzdys, kas atsitinka, kai patvirtintas herbas žmonėms yra nepriimtinas. D. Urbanavičienės įsitikinimu, teikiant EKG T siūlymą dėl įstatymo 3 straipsnio papildymo reikės aiškinamojo rašto, kuriame galima paminėti ir šį atvejį.

V. Griškevičienė pasiūlė 3 straipsnio siūlomoje naujos dalies formuluotėje minėti ne mokslinius tyrimus, o mokslinę medžiagą. Ne kiekvienas kaimelis galės tyrimus užsakyti, kai kuriais atvejais galbūt pakaks vietinių muziejaus istorikų surinktos istorinės medžiagos.

D. Urbanavičienės nuomone, medžiagos surinkimą ir apibendrinimą šiuo atveju galima vadinti tyrimu.

V. Jocys pasiūlė atskirai išskirti etnografinių regionų, ir atskirai miestų, miestelių, kaimų heraldikos kūrimą.

V. Griškevičienės nuomone, tiek regionai, tiek miestai ir miesteliai susiduria su ta pačia problema. Ji priminė Smalininkų atvejį, kai nebuvo atsižvelgta nei į istorinę medžiagą, nei į vietos žmonių nuomonę.

V. Jocys pasidalino savo patirtimi kuriant miestelių heraldinius ženklus: jis pateikė surinktą istorinę medžiagą ir į tai buvo atsižvelgta. Jam įdomu, kodėl taip atsitinka ne visada.

V. Griškevičienė pastebėjo, kad bėda yra ta, kad iki šiol nėra Prezidento patvirtintų heraldikos kūrimo taisyklių.

N. Balčiūnienė atkreipė dėmesį, kad Seimo teisininkai tikriausiai nežino, jog tų taisyklių nėra. Todėl jie ir prieštarauja mūsų siūlymui.

D. Urbanavičienė priminė, kad EKG T buvo pateikusi LHK raštą, prašydama pateikti minėtas taisykles, tačiau jos nebuvo pateiktos.

N. Balčiūnienė pasakė, kad tokiu atveju reikia tiesiog tęsti pokalbį su Seimo teisininkais ir šią aplinkybę jiems paaiškinti. O jei mes nepasikalbėję su jais vėl pateiksime tą patį siūlymą, jie vėl jį atmes. Ji pasiūlė tarpininkauti. O dėl atsižvelgimo į įvairias nuomones, tai tikrai reikalingas visų sutarimas. Heraldika kuriama žmonėms, tai būtina surasti sutarimą su bendruomene, vietos valdžios atstovais ir t.t.

O. Drobelenė pritarė, kad negalima nuleisti, primesti net ir pačios autoritetingiausios nuomonės ant galvų tiems, kas bus naudotojai.

L. Sungailienė pastebėjo, kad jei taisyklės nėra paskelbtos viešai, vadinasi jų kaip ir nėra. O tvarka tikrai turėtų būti reglamentuota, kad LHK negalėtų elgtis kiekvienu atveju savo nuožiūra. Jos nuomone, atsižvelgimas į bendruomenių nuomonę tikrai yra įmanomas: čia galima pasitelkti kad ir EKG T padalinius - regionines tarybas. Ji pasiūlė savo formuluotes:

- „Lietuvos teritorijos dalies (etnografinio regiono, miesto, miestelio ar kaimo) heraldinių ženklų elementai, simboliai turi būti pagrįsti istorine medžiaga ir priimtini visuomenei, kurios nuomonė išreiškiama per valstybės ir visuomeninio sektorių organizacijų atstovus“;

- *arba* „... pagrįsti istorine medžiaga, o siūlomi projektai turi būti pateikti viešai teritorijos dalies visuomenės viešai diskusijai“.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad jos pasiūlyta formuluotė „Herbas, kuris skirtas simbolizuoti ir išskirti tam tikrą Lietuvos teritorijos dalį (etnografinio regiono, savivaldybės, miesto, miestelio ar kaimo)“ yra paimta iš to paties įstatymo 2 straipsnio 4 dalyje pateikto sąvokos *herbas* apibrėžimo. Ji pažadėjo formuluotę dar paderinti.

V. Jocio nuomone, galbūt verta dar kartą LHK paklausti dėl kūrimo tvarkos aprašo.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad jau yra atsiųstas oficialus raštas.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad šį raštą galima pateikti tesininkams. Tada jie pradės susigaudyti.

J. Vaiškūnas pareiškė, kad supranta P. Kalniaus nerimą dėl sunkumų išgaunant visuomenės nuomonę, tačiau visgi reikia ieškoti būdų ją gauti. D. Urbanavičienės siūlymas gauti vietos institucijų ir organizacijų nuomonę yra puikus, tačiau šios nuomonės visgi nepakanka. Visgi tvarka, kaip bus išgaunama vietos žmonių nuomonė, priklausys, kaip ją apibrėš pati LHK. Gali būti numatytas vietos organizacijų sąrašas ar pan. Aktyvūs piliečiai galės per šias organizacijas savo nuomonę pareikšti ir referendumo nereikės. Galų gale svarbiausia, kad LHK aprašytų mechanizmą, kaip jie tai daro. Nes kitaip vis tiek bus tik deklaratyvi įstatymo pataisa. Tad būtina išsireikalauti būtent šio dokumento – taisyklių, kad jas pateiktų arba sukurtų ir pateiktų.

D. Urbanavičienė perdavė heraldiką analizuojančios dr. Gabrielės Jasiūnienės kreipimąsi – siūlymą bendradarbiauti. Ji pasiūlė ją pakviesti į diskusiją dėl Herbų įstatymo pataisų. Taip pat ji pasiūlė išgryninti formuluotę el. paštu ir parengti aiškinamąjį raštą S. Tumėnui.

V. Griškevičienė pasiūlė pagalvoti, ar negalėtų išgryninant vietos žmonių nuomonę dalyvauti EKG regioninės tarybos. Nes būtent šios tarybos jungia savivaldybes, regioninius parkus, NVO ir t.t.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kadangi kalbama ne tik apie etnografinius regionus, o ir miestus, miestelius ir t.t., EKG toks krūvis būtų per daug didelis. Kita vertus, dabartinė jos pasiūlyta formuluotė yra lankstesnė ir leistų esant reikalui EKG regioninėms taryboms dalyvauti atstovaujant vietos gyventojų nuomonę.

NUTARTA:

1. Siūlymą dėl formuluotės Lietuvos Respublikos herbo, kitų herbų ir heraldinių ženklų įstatymo 3 straipsnio papildyti nauja dalimi galutinai suderinti el. paštu,

2. Parengti aiškinamąjį raštą Seimui dėl siūlymų Lietuvos Respublikos herbo, kitų herbų ir

heraldinių ženklų įstatymo 3 straipsnio papildymo nauja dalimi, jį suderinti el. paštu.

3.SVARSTYTA. Siūlymas surengti forumą kartu su Prezidentūra dėl etninės kultūros vaidmens formuojant kultūros ir regioninę politiką.

D. Urbanavičienė apgailestavo, kad šiandienos posėdyje negalėjo dalyvauti Prezidentūros Švietimo, mokslo ir kultūros grupės vadovė Jolanta Karpavičienė. Ji pasiūlė pasitarti dėl siūlytinios preliminarios renginio datos.

V. Jocys pasiūlė birželio vidurį.

V. Griškevičienė pasiūlė nenukelti į vasarą. Jos nuomone, forume galima įvardinti tas pačias problemas, kurios buvo įvardintos balandžio 12 d. vykusiame susitikime su Kultūros ministerija, tad atskiro specialaus pasirengimo nebereikia.

D. Urbanavičienė pasiūlė gegužės mėnesį. Formatas (kontaktinis, ar nuotolinis) – priklausys nuo aplinkybių.

L. Sungailienės nuomone, būtų gerai, kad būtų transliacija. Tačiau kokia forma – priklausys nuo finansų. Reikėtų tartis, kas imtųsi apmokėjimo, nes tai kainuoja.

G. Šapranauskaitė ir L. Sungailienė pasiūlė numatyti galimybę renginį organizuoti ir rugsėjo mėnesį.

NUTARTA:

1. Pasitarti su Prezidentūros atstovais dėl etninei kultūrai skirto forumo laiko ir formos.
2. Forumą dėl etninės kultūros vaidmens kultūros ir regioninėje politikoje siūlyti surengti gegužę arba rugsėjį.

4.SVARSTYTA. Padėka Japonijos ambasadoriaus Lietuvoje žmonai Y. Yamasaki už indėlį propaguojant tradicinių kanklių muziką Lietuvoje.

D. Urbanavičienė pristatė Ž. Trinkūnaitės kreipimąsi – siūlymą įteikti EKG T padėką Japonijos ambasadoriaus Lietuvoje žmonai Y. Yamasaki už indėlį propaguojant tradicinių kanklių muziką Lietuvoje. Ji priminė K. Kuprytės el. paštu pateiktą siūlymą tuo pačiu įteikti padėką ir Ž. Trinkūnaitėi.

G. Šapranauskaitė paklausė, ar nesukursime precedento – kaip paaiškinsime, jei atsisakysime parengti padėką kitiems. Galbūt yra ir kitokių formų, kaip padėkoti.

D. Urbanavičienė atsakė, kad EKG T rašo labai daug padėkų. Pvz., Olimpiados metu įteikiamos EKG T padėkos visiems mokytojams, visiems dalyviams, organizatoriams ir t.t.

G. Šapranauskaitė pritarė, kad tokiu atveju nėra jokios problemos.

N. Balčiūnienė priminė, kad šių abiejų moterų indėlis į etninės kultūros, būtent tradicinių kanklių muzikos, sklaidą išties yra didžiulis ir vertas išskirtinės EKG T padėkos.

L. Sungailienės nuomone, be šių moterų bendradarbiavimo tokio efekto nebūtų buvę, tad jos abi yra kaip komanda, abiem reikėtų ir dėkoti. Užsienio ambasados dalyvavimas lietuvių etninės kultūros sklaidoje – išskirtinis atvejis, tad čia EKG T padėka tikrai yra reikalinga. O be to, juk padėkos nelydi pinigine dovana. Jeigu atsirastų daugiau tokių išskirtinių reiškinių, juos irgi būtų galima pažymėti padėkomis.

V. Jocys pasiūlė EKG T prisidėti ir prie pagerbimo renginio organizavimo, pakviečiant Seimo narius, padėkojant ir ambasadai ir t.t.

N. Balčiūnienė šiam pasiūlymui nepritarė. Jos nuomone, renginys yra jų pačių organizuojamas ir jie patys renkasi formą.

NUTARTA:

1. Pritarti padėkos teikimui Japonijos ambasadoriaus Lietuvoje žmonai Y. Yamasaki ir Ž. Trinkūnaitėi už indėlį propaguojant tradicinių kanklių muziką Lietuvoje.

2. Padėkas įteikti viešai per ambasados ar kitų organizatorių surengtą renginį, kuriame dalyvautų Y. Yamasaki ir Ž. Trinkūnaitė.

5.SVARSTYTA. Regioninių tarybų siūlymai keisti Bendruosius regioninių etninės kultūros globos tarybos nuostatus dėl regioninių tarybų pirmininkų kadencijų.

A.Daraškevičienė informavo, kad dėl regioninių tarybų pirmininkų kadencijų trukmės ir skaičiaus el. būdu balsavo 18 Tarybos narių. Didžiausia dalis (44,4 proc.) balsavo už tai, kad pirmininkų kadencijų trukmė ir skaičius nesikeistų – liktų 2 metų kadencija ir galimybė pirmininku būti 4 kadencijas iš eilės, kaip yra įtvirtinta dabartiniuose regioninių tarybų nuostatuose.

NUTARTA. Regioninių tarybų nuostatų nekeisti.

6.SVARSTYTA. Suvalkijos (Sūduvos) regioninės tarybos sudėties keitimas.

V. Jazerskas pristatė naujus pretendentes į Suvalkijos (Sūduvos) regioninę tarybą. Kazlų Rūdos, Marijampolės ir Šakių savivaldybių kultūros skyriai deleguoja kitus atstovus dėl to, kad ankstesnieji išėjo iš darbo. Marijampolės savivaldybė vietoje Lauryno Bernoto deleguoja VDU etnologijos magistrę, Marijampolės kultūros centro meno vadovę Eglę Alenskaitę. Šakių savivaldybė vietoje Aurelijos Papievienės deleguoja Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėjo pavaduotoją Eglę Plačiūnienę. Kazlų rūdos savivaldybė vietoje Žibutės Šilingienės deleguoja savivaldybės tarybos narį, operos dainininką Liudą Mikalauską. Vilkaviškio tautinio kostiumo

amatų centras vietoje Eglės Grigaitienės deleguoja etninės kultūros specialistą Andrių Milinkevičių.

NUTARTA. Patvirtinti naujus Suvalkijos (Sūduvos) regioninės etninės kultūros globos tarybos narius - Kazlų Rūdos savivaldybės tarybos narį Liudą Mikalaušką, Marijampolės kultūros centro Šunskų skyriaus folkloro ansamblio „Žvirgždė“ vadovę Eglę Alenskaitę, Šakių rajono savivaldybės administracijos Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėjo pavaduotoją Eglę Plančiūniene, Vilkaviškio Suvalkijos (Sūduvos) kultūros centro-muziejaus etninės kultūros specialistą Andrių Milinkevičių.

7.SVARSTYTA. A. ir J. Juškų muziejaus kūrėjų Arūno ir Vidos Sniečkų iškraustymo iš muziejaus problema.

D. Urbanavičienė informavo, kad rytoj (balandžio 14 d.) Seimo Kultūros komiteto posėdyje bus svarstoma A. ir J. Juškų muziejaus kūrėjų Arūno ir Vidos Sniečkų iškraustymo iš muziejaus problema, taip pat siūlymai įteisinti gyvuosius muziejus priimant Lietuvos Respublikos muziejų įstatymo pataisais. Malonu, kad klausimą iškėlė pats Kultūros komiteto pirmininkas Vytautas Juozapaitis. EKGTV vardu vakar buvo pateiktas išsamus raštas su 8 priedais, kuriame pateikiama argumentacija, kad A. ir V. Sniečkai muziejaus atskirtoje dalyje gyvena teisėtai – su Kauno rajono savivaldybės sutikimu A. Sniečkus nuo 1990 m. muziejuje deklaravo savo gyvenamąją vietą, dalis muziejaus patalpų priskirta gyvenamosioms patalpoms, jos 1996 m. savivaldybės Tarybos sprendimu priskirtos tarnybinio buto kategorijai, o Civilinis kodeksas užtikrina naudojimąsi tomis tarnybinėmis gyvenamosiomis patalpomis, kol darbdavį su darbuotoju sieja darbo santykiai. Komitetas svarstys ir gyvojo muziejaus idėjos įteisinimo klausimą, nagrinėdamas dar 2020 m. užregistruotą Muziejaus įstatymo papildymo projektą.

NUTARTA. Pranešti Tarybai Seimo Kultūros komiteto posėdyje priimtą nutarimą dėl A. ir J. Juškų etninės kultūros muziejaus kūrėjų ir gyvojo muziejaus įteisinimo.

8.SVARSTYTA. Atmintinų metų skelbimas.

D. Urbanavičienė pranešė, kad Seimo Sūduvos bičiulių grupė pritaria Suvalkijos (Sūduvos) regioninės tarybos siūlymui dėl Sūduvos metų 2022 m. paskelbimo. Toks siūlymas bus (o gal jau buvo) registruotas.

V. Jocys perdavė visuomenininkų siūlymą paskelbti Žirgo metus 2022 metais, siejant tai su valstybinio žirgyno įsteigimo Oginskių rūmuose šimtmečiu ir siekiant aptarti žirgo reikšmę lietuvių kultūroje. Tai apimtų ir žirginio sporto, ir tradicinių lietuviškų žirgų veislių klausimus.

J. Rudzinskas atkreipė dėmesį, kad žiniasklaidoje vyksta debatai dėl atmintinų metų skelbimo tvarkos keitimo. Keliama mintis, kad atmintinus metus turėtų skelbti tik kompetentingos institucijos, pavyzdžiui, Lietuvos istorijos institutas. Transliuojama daug negatyvo.

D. Urbanavičienė pastebėjo, kad šioje diskusijoje pasigirsta minčių, jog kartais atmintini metai skiriami visai nereikšmingiems dalykams, kaip pavyzdį pateikiant Lietuvai pagražinti draugijos atmintinus metus. Jos nuomone, šias mintis EKGKT reikėtų pasverti ir turėti savo nuomonę.

N. Balčiūnienė pastebėjo, kad anksčiau buvo sudėliota žymių žmonių jubiliejų minėjimo tvarka – buvo skelbiami tik „apvalūs“ jubiliejai. Dabar tos tvarkos nesilaikoma. Daug kas kelia mintį, jog nėra gerai, kad kiekvienais metais paskelbiama 10 ir daugiau atmintinų metų. Yra siūlymas išskirti nacionalinės svarbos metus, kuriuos skelbia Seimas, o šalia – kitus atmintinus metus, kurie žymimi savivaldybių lygiu ar pan. N. Balčiūnienė pasiūlė EKGKT dalyvauti šiuos klausimus sprendžiančioje darbo grupėje.

V. Jazerskas pasiūlė Žirgo metus sieti su Aukštaitijos heraldikos klausimu.

V. Jocys pritarė, kad Žirgo metai galėtų apimti šį klausimą.

D. Urbanavičienė paprašė V. Jocio iki kito posėdžio parengti siūlymo skelbti Žirgo metus aprašymą. 2023 metams EKGKT siūlytų ne tik Mažosios Lietuvos metus, bet ir Dainavos metus (siejant su pirmuoju Dainavos paminėjimu prieš 770 metų) bei Aukštaitijos metus (siejant su pirmuoju paminėjimu prieš 800 metų). Ji pasiūlė iki kito posėdžio pasižiūrėti, kokios dar reikšmingos datos artėja per būsimus bent 3 metus. Ji užsiminė apie idėją skelbti Tradicinių žaidimų ir etnosporto metus. D. Urbanavičienė pasiūlė kitame posėdyje išplėtoti atmintinų metų klausimą.

L. Sungailienė pasiūlė paskatinti žirgininkus pateikti paraišką dėl žirgininkystės tradicijų įtraukimo į Lietuvos nematerialiojo kultūros paveldo sąvadą.

D. Urbanavičienė paprašė V. Jocio paieškoti žmonių, kurie galėtų rengti paraišką Sąvadui dėl žirgininkystės tradicijų.

N. Balčiūnienė pažadėjo pasirūpinti, kad EKGKT atstovas būtų įtrauktas į atmintinų metų tvarkos nustatymo darbo grupę.

NUTARTA. Atmintinų metų klausimą plačiau aptarti kitame posėdyje.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Audronė Daraškevičienė